

User's Attitudes about the Implementation of Dynamic Social Cataloging in the OPAC of National Library of Iran

Mahboubeh Rabiei

Ph.D candidate in Knowledge and Information Science, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.
E-mail: m.rabiei@alzahra.ac.ir

Abstract

Objective: The purpose of this research is to investigate the interest of the users of the National Library of Iran towards participation in cataloging or social cataloging approach, especially in assigning the subject keywords or tagging; and then implementation of dynamic social cataloging in the OPAC of the National Library of Iran.

Methodology: This research is an applied and quantitative research. It has been done by survey method and researcher-made questionnaire with available sampling method from the users of National Library of Iran. In order to analyze the data in this research, the data analysis tool of the questionnaire of this research has been done with SPSS statistical software. Also, SPSS SAMPLE POWER software has been used to determine the sample population. The sample population for this research is 153 people. The reliability of the research instrument was also confirmed based on Cronbach's alpha test for the research questionnaire (0.75).

Findings: According to the findings, 39.9 percent of the users have searched through the subject field and 32.7 percent of them have searched through the advanced search using the combined search method in the cataloging records of their book. Usefulness of the subject headings listed in the cataloging records of bibliographic database of the National Library of Iran is satisfactory and helps the users to find the resources they are looking for. Users of National Library of Iran tend to participate in cataloging, specially assigning subject keywords and tagging in the cataloging records and they are eligible to participate in reviews, comments and suggestions on cataloging records. 81.7 percent of users were inclined to include subject keywords in cataloging records and only 18.3 percent expressed their opposition. 83 percent of users were interested in commenting on the cataloging records, and only 17 percent expressed opposition. 56.9 percent of users use the website www.librarything.com and 88.9 percent of users wanted to dedicate a section called "My Library" to each of them and only 11.1 percent expressed their opposition. The rate of improvement of retrieval results with the help of social cataloging is higher than average "3" and is desirable and will help the users of the National Library in improving the retrieval results in finding the resources they are looking for.

Conclusion: Based on the results, it can be stated that more than half of the users of the National Library of Iran are interested in participating in the cataloging of resources or social cataloging. Due to the unintentional mistakes of catalogers in cataloging, such as assigning the subject to resources, etc., it is clear that the participation and use of collective wisdom is needed, because using collective wisdom will reduce unintentional mistakes. Due to expression of user's interest for social cataloging approach, the implementation of the dynamic social cataloging in OPAC of the National Library of Iran will greatly improve the quality of cataloging records and better retrieval of resources and more interaction with users. Combining aspects of social networks with traditional cataloging to achieve the goals of interactive OPAC or OPAC 2 will result in user satisfaction and improved retrieval results.

Keywords: Social cataloging, National Library of Iran, National Library users

Article type: Research

How to cite:

Rabiei, M. (2022). User's Attitudes about the Implementation of Dynamic Social Cataloging in the OPAC of National Library of Iran. *Library and Information Sciences*, 25(3), 65-85.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 02/06/2022

Received in revised form: 29/06/2022

Accepted: 14/07/2022

Available online: 21/12/2022

Publisher: Central Library of Astan Quds Razavi

Library and Information Sciences, 2022, Vol. 25, No.3, pp. 65-85.

© The author

نگرش کاربران نسبت به پیاده‌سازی فهرست‌نویسی اجتماعی پویا

در اپک کتابخانه ملی ایران

محبوبه ربیعی

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. رایانامه: m.rabiei@alzahra.ac.ir

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی تمایل کاربران کتابخانه ملی ایران جهت پیاده‌سازی فهرست‌نویسی اجتماعی پویا در اپک کتابخانه ملی ایران، صورت پذیرفته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر، به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته و به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انجام شده است.

یافته‌ها: با توجه به یافته‌های این پژوهش، بیشتر کاربران کتابخانه ملی ایران از طریق فیلد موضوع و جستجوی ترکیبی، منبع مورد نظر خود را جستجو می‌کنند. میزان سودمندی موضوعات مندرج در پیشینه‌های فهرست‌نویسی بانک کتاب‌شناختی کتابخانه ملی ایران در حد مطلوب بوده و به کاربران کتابخانه ملی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک می‌کند. کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در بخشی با عنوان «کتابخانه من» منابع مورد علاقه خود را ذخیره کنند. کاربران کتابخانه ملی ایران تمایل دارند در فهرست‌نویسی منابع و به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی و نیز در نقد و اعمال نظر و پیشنهاد در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان مشارکت کنند. به طور کلی بیش از نیمی از کاربران کتابخانه ملی به رویکرد فهرست‌نویسی اجتماعی تمایل نشان داده‌اند.

نتیجه‌گیری: با توجه به ابراز تمایل بیش از نیمی از کاربران به رویکرد فهرست‌نویسی اجتماعی، پیاده‌سازی و اجرای فهرست‌نویسی اجتماعی پویا در اپک کتابخانه ملی ایران می‌تواند تا حد زیادی به بهبود کیفیت پیشینه‌های فهرست‌نویسی و بازیابی بهتر منابع و تعامل بیشتر با کاربران منجر شود.

کلیدواژه‌ها: فهرست‌نویسی اجتماعی، کتابخانه ملی ایران، کاربران کتابخانه ملی

نوع مقاله: پژوهشی

استناد:

ربیعی، محبوبه (۱۴۰۱). نگرش کاربران نسبت به پیاده‌سازی فهرست‌نویسی اجتماعی پویا در اپک کتابخانه ملی ایران. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۵(۳)، ۶۵-۸۵.

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۳/۲۲ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۵/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۲۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۹/۳۰

ناشر: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۴۰۱، دوره ۲۵، شماره ۳، شماره پیاپی ۹۹، صص. ۶۵-۸۵.

© نویسنده

مقدمه و بیان مسئله

دامنه خدمات مبتنی بر وب به تمامی فعالیت‌های کتابخانه از جمله سازماندهی و فهرست‌نویسی راه یافته است. عده‌ای همکاری کاربران از طریق وب^۲ را فهرست‌نویسی اجتماعی^۱ نامیده‌اند. در فهرست‌نویسی اجتماعی به کاربران و اعضاء اجازه داده می‌شود سیاهه منابع اطلاعاتی و کتاب‌های خود را به اشتراک بگذارند و نقد و نظر خود را بر منابع موجود بنویسند و نیز به طبقه‌بندی و برچسب‌گذاری^۲ منابع موجود که قبلاً فهرست شده است، بپردازند (اسپیتری^۳، ۲۰۰۹).

فهرست اجتماعی، فهرستی است که امکان برچسب‌گذاری، ستاره‌دهی^۴ و نقد آثار موجود در فهرست برخط عمومی کتابخانه را فراهم نماید؛ و قابلیت‌های وب^۲ و شبکه‌های اجتماعی را در فهرست خود به کارگیرد. به عبارت دیگر فهرست اجتماعی امکان شخصی‌سازی دارد. در واقع فهرست‌های اجتماعی نوعی فهرست اشتراکی، کاربرمحور و تعاملی هستند (نوروزی^۵، ۲۰۱۸).

مطابق قانون چهارم رانگاناثان^۶ که بر صفره‌جویی در وقت خواننده تأکید دارد، این پرسش در ذهن متبادر می‌شود که آیا فهرست‌های کنونی در کتابخانه‌ها دقیقاً قادر به انجام این وظیفه برای مراجعان خود هستند یا خیر؟ آیا اپک کتابخانه‌ها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که به موقع و در کمترین زمان ممکن نیازهای کاربران خود را در آنچه که به دنبال آن هستند برطرف سازند؟ چرا که تنها در این صورت است که رضایت کاربر محقق می‌گردد. خدمات اپک کتابخانه‌ها که امکان دسترسی به سوابق فهرست‌نویسی کتابخانه‌ها را در اختیار کاربران قرار می‌دهد، چندین چرخه و تحول را تاکنون پشت سر گذاشته و تلاش‌های زیادی برای تقویت اپک‌ها انجام گرفته است که از بین آن‌ها استفاده از فنون تطبیق جزیی، تصحیح غلط‌های املائی، پیشنهاد کلیدواژه، وزن‌دهی به عبارت قابل توجه است. اما، تحول واقعی در اپک کتابخانه‌ها از دهه ۹۰ آغاز شد؛ زمانی که اپک‌ها از فناوری‌های مبتنی بر اینترنت به طور یکپارچه استفاده کردند و اینترنت وسیله اصلی دسترسی به اپک‌ها شد. می‌توان این‌گونه بیان کرد که تکامل اپک‌های کتابخانه‌های امروزی مدیون تکامل وب^۲ و خدمات اینترنتی است. ابزارها و فناوری‌های وب^۲ مانند شبکه‌های اجتماعی، برچسب‌گذاری، ویکی‌ها بر چشم‌انداز کتابخانه‌های برخط کنونی و آینده تأثیرگذار بوده است (جتی، انبو، جان، جین و هاپکینسون^۷، ۲۰۱۱).

1. Social cataloging

2. Tagging

3. Spiteri

4. Rating

5. Noruzi

6. Ranganathan

7. Jetty, Anbu, John, Jain & Hopkinson

همچنین رانگاناتان در قانون پنجم خود بیان داشته که کتابخانه ارگانیک می‌زنده و پویا است، فهرست‌نویسی اجتماعی پویا نیز این امکان را فراهم می‌کند که کاربران بتوانند نظرها و استدراکات خود را در کاربرگه یا پیشینه فهرست‌نویسی به صورت برخط وارد کنند. این استدراکات و نظرات کاربران می‌تواند هم در متن پیشینه اعمال شود (مانند دانشنامه ویکی‌پدیا) یا در زیرنویس (مانند نظر کاربران در وبلاگ‌ها) و یا به صورت ورود اطلاعات در فیلدهای مخصوصی که برای کاربر تعریف شده است، اعمال شود. مشارکت کاربران در تولید محتوای پیشینه‌های فهرست‌نویسی به متخصصان علم اطلاعات این فرصت را می‌دهد که میزان درک کاربران را از مفید بودن فهرست‌های کتابخانه‌ای بسنجند. همچنین می‌توان گفت فهرست‌نویسی اجتماعی به متخصصان علم اطلاعات در سازماندهی و دسترسی بهتر اطلاعات یاری می‌رساند (میکسا^۱، ۲۰۱۳).

پژوهش‌های بسیاری در خارج از ایران در حوزه فهرست‌نویسی اجتماعی صورت گرفته است که می‌توان آن‌ها را به چندین دسته تقسیم کرد: برخی از این پژوهش‌ها به بررسی وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی پرداخته‌اند (هایدر و استیل^۲، ۲۰۲۱؛ ریچاردز و بن^۳، ۲۰۱۳؛ ووربیج^۴، ۲۰۱۲؛ اسپیتتری، ۲۰۰۹؛ وستکات، کیلند و لبل^۵، ۲۰۰۹؛ جفریز^۶، ۲۰۰۸؛ وس^۷، ۲۰۰۸).

برخی دیگر از پژوهشگران به بررسی رفتار و احساس کاربران در برچسب‌گذاری و یا مقایسه برچسب‌ها در سرعنوان موضوعی کنگره و فهرست‌نویسی اجتماعی پرداخته‌اند (لیم و کیم^۸، ۲۰۱۷؛ پریمن^۹، ۲۰۱۲؛ توماس، کادل و اشمیتز^{۱۰}، ۲۰۱۰؛ آلدرد^{۱۱}، ۲۰۰۹؛ چانگ^{۱۲}، ۲۰۰۹؛ هیمن و گارسیا-مولینا^{۱۳}، ۲۰۰۹؛ رازیکین، گوه، چاو و لی^{۱۴}، ۲۰۰۸).

برخی دیگر از این پژوهش‌ها به بررسی نگرش کاربران نسبت به وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی و فهرست‌های برخط^{۱۵} و اپک کتابخانه‌ها پرداخته‌اند (موقری و دیگران^{۱۶}، ۲۰۲۲؛ چن^۱، ۲۰۲۱؛ نورهیدواتی، هانوم و ظهوریان فولادی^۲، ۲۰۱۳؛ احمد، مشتاق و ایمران^۳، ۲۰۱۲؛ مک‌فدن و ویدن‌بئر^۴، ۲۰۱۰).

1. Miksa
2. Hider & Steele
3. Richards & Ben
4. Voorbij
5. Westcott, Cappelland & Lebell
6. Jeffries
7. Hvass
8. Lim & Kim
9. Primann
10. Thomas, Caudle & Schmitz
11. Alder
12. Chang
13. Heymann & Gracia-Molina
14. Razikin, Goh, Chua & lee
15. Online cataloge
16. Mugheri

موقری و دیگران (۲۰۲۲) به بررسی موانعی که کاربران در جستجو و استفاده از اپک کتابخانه‌های دانشگاهی پاکستان پرداخته‌اند و بیان داشتند نگرش مثبت کاربران نسبت به اپک کتابخانه موجب استفاده مؤثرتر خواهد شد.

کوی و جو^۵ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به درک عواملی که بر استفاده مداوم و پایدار کاربران مؤثر است پرداخته‌اند و تأثیر عوامل کلیدی نظریه‌های موفقیت نظام‌های اطلاعاتی و احساس جامعه برای قصد تداوم کاربران در زمینه فهرست‌نویسی اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آن‌ها نشان داد هم کیفیت اطلاعات و هم کیفیت سیستم بر رضایت کاربران مؤثر هستند و منجر به تمایل کاربران برای تداوم استفاده آن‌ها از اپک کتابخانه‌های اجتماعی می‌شود. همچنین، نتیجه گرفته‌اند که ارائه‌دهندگان خدمات فهرست‌نویسی اجتماعی می‌بایست تلاش خود را به طور دائم بر کنترل کیفیت محتوا و سیستم خود و افزایش درک جامعه قرار دهند.

احمد، مشتاق و ایمران (۲۰۱۲) که به مطالعه تطبیقی استراتژی‌های جستجو میان کاربران اپک چندین کتابخانه پرداختند، نتیجه گرفتند درصد کاربرانی که از جستجوی پیشرفته استفاده می‌کنند و تمایل کاربران به سمت اپک ۲ رو به افزایش است. همچنین تعاملی شدن اپک کتابخانه‌ها به رضایت بیشتر کاربران می‌انجامد. مک‌فدن و ویدن‌بنر (۲۰۱۰) بیان می‌کنند، برچسب‌گذاری اجتماعی به عنوان شیوه‌ای نوین جهت به کارگیری خرد جمعی (کاربران) است که موجب وضوح بیشتر موضوعات برای کاربران و نیز مشخص شدن منابع پرترفدار و مشارکت کاربران در سازماندهی منابع بر اساس زبان طبیعی، به صورت فراداده، ارزش افزوده برای فهرست‌نویسی حرفه‌ای ایجاد می‌کند. همچنین، برچسب‌گذاری اجتماعی گرچه جایگزین فهرست‌نویسی حرفه‌ای نخواهد بود، اما به عنوان ابزاری افزون بر واژگان کنترل شده، روشی قدرتمند در سازماندهی منابع است که به شیوه وب ۲، پتانسیل جذب کاربران و صرفه‌جویی در هزینه‌ها را به همراه دارد.

پژوهش‌هایی که در ایران در حوزه موضوعی فهرست‌نویسی اجتماعی انجام شده است را می‌توان در دو گروه قرار داد:

پژوهش‌هایی که دیدگاه کاربران درباره وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی جهان را مورد تحلیل قرار داده‌اند (محمدبیگی، زارعی و اسفندیاری مقدم، ۱۳۹۷). دسته دیگر پژوهش‌هایی که دیدگاه متخصصان و

1. Chen
2. Noorhidawati, Hanum & Zohoorian-Fooladi
3. Ahmad, Mustaq & Imran
4. McFadden & Weidenbenner
5. Coi & Joo

فهرست‌نویسان را در موضوع فهرست‌نویسی اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌اند (حسنی، موسوی‌چلک، شریف مقدم و سلامی، ۱۳۹۸).

حسنی، موسوی‌چلک، شریف مقدم و سلامی (۱۳۹۸) در یک مرور نظام‌مند، پژوهش‌های انجام شده در این حوزه را مورد تحلیل قرار دادند و نتیجه گرفتند اگر فهرست‌نویسی اجتماعی به مفهوم همزیستی مسالمت‌آمیز میان واژگان کنترل شده و برچسب‌های اجتماعی باشد عمده پژوهشگران با تحول فهرست‌نویسی سنتی به فهرست‌نویسی اجتماعی نظر موافق دارند، ولی چنانچه به مفهوم جایگزین کردن برچسب‌های اجتماعی با فهرست‌نویسی سنتی باشد، عمده پژوهشگران با آن مخالف‌اند. همچنین حسنی، موسوی‌چلک، شریف مقدم و سلامی (۱۳۹۸) در پژوهش دیگری به بررسی نگرش فهرست‌نویسان ایرانی نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی پرداخته‌اند و بیان داشته‌اند که می‌بایست ویژگی‌هایی از فهرست‌نویسی اجتماعی به فهرست کتابخانه افزوده شود که برای کتابخانه مفید باشد، جنبه سرگرمی و لذت داشته باشد و یادگیری و کاربرد آن برای کاربران آسان باشند.

بررسی پژوهش‌های انجام شده نشان از استقبال کتابخانه‌ها در سراسر دنیا از اپک اجتماعی و موفقیت این اپک‌ها حاکی از پذیرش فهرست‌نویسی اجتماعی از سوی کاربران است.

از آنجایی که خط‌مشی کتابخانه‌های ملی در هر کشوری می‌تواند بر سیاست‌ها و خط‌مشی سایر کتابخانه‌های آن کشور تأثیرگذار باشد، لذا راهکارهای به کار گرفته توسط کتابخانه ملی ایران می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در شیوه‌های سازماندهی منابع در سایر کتابخانه‌ها ایفا کند.

از طرف دیگر فهرست‌نویسی با هدف سازماندهی منابع کتابخانه‌ای و به منظور تسهیل دسترسی کاربران به منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها انجام می‌شود، بنابراین صحت و دقت در درج عناصر اطلاعاتی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان در کتابخانه ملی اهمیت بسزایی در بهبود نتایج بازیابی و تسهیل دسترسی به منابع توسط کاربران خواهد داشت.

در حال حاضر در کتابخانه ملی ایران با دارا بودن طیف وسیعی از منابع و تعداد بالای کاربران، همچنان فهرست‌نویسی به شکل سنتی و ایستا، انجام می‌شود. بدین مفهوم که فهرست‌ها به صورت یک طرفه توسط فهرست‌نویسان ایجاد و از طریق اپک کتابخانه در اختیار کاربران قرار می‌گیرد، در این حالت کاربران امکان برچسب‌گذاری، اعمال نقد و نظر و به طور کلی امکان مشارکت در ایجاد یا ویرایش پیشینه‌های فهرست‌نویسی را ندارند. بنابراین امکان تعامل و ارتباط دو سویه میان کاربران و فهرست‌نویسان وجود نخواهد داشت. همچنین از آنجایی که در بخش توصیفی یک پیشینه فهرست‌نویسی شده، به ویژه در مرحله ورود اطلاعات احتمال خطاهای سهوی فهرست‌نویسان وجود دارد و نیز در بخش تحلیلی یک پیشینه به ویژه اختصاص

موضوع به منابع، به دلیل این که فهرست‌نویسان کتابخانه ملی ایران در همه حوزه‌های موضوعی تخصص ندارند و امکان استفاده از نظر متخصصان موضوعی در تمامی حوزه‌ها برای آن‌ها وجود ندارد، بروز خطا به ویژه در تخصیص موضوع به منابع تخصصی اجتناب‌ناپذیر است. همچنین بسیاری از موضوعات تخصیص داده شده به پیشینه‌های فهرست‌نویسی توسط فهرست‌نویسان کتابخانه ملی با کلیدواژه‌های موضوعی مورد استفاده کاربران مطابقت ندارند. در فهرست‌نویسی اجتماعی به جهت تلفیق فراداده‌های کاربران و فهرست‌نویسان، امکان مشارکت و تعامل کاربران با فهرست‌نویسان فراهم شده و این امر موجب پویایی بیشتر فهرست‌های کتابخانه‌ای، بهره‌مندی از خرد جمعی، کاهش خطاهای احتمالی و بهبود نتایج بازبایی خواهد شد. مطالعات انجام شده در حوزه فهرست‌نویسی اجتماعی، عمدتاً بر بررسی ویژگی‌های وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی و نگرش کاربران در مورد آن‌ها، ساختار برچسب‌ها و رفتار برچسب‌زنی، مقایسه سرعنوان‌های موضوعی با برچسب‌های کاربران و بررسی نگرش کتابداران نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی تمرکز داشته‌اند و به بررسی نگرش کاربران به طور خاص نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی پرداخته نشده است و صرفاً نظرات کاربران در مورد وبگاه خاصی تحلیل شده است. با توجه به این که نگرش کاربران (علاوه بر متخصصان و کتابداران) می‌تواند در پیاده‌سازی قابلیت‌های فهرست‌نویسی اجتماعی در کتابخانه‌های کشور، به ویژه کتابخانه ملی مفید واقع شود، این مسئله مطرح می‌شود که آیا اساساً کاربران کتابخانه ملی ایران تمایلی به مشارکت در فرایند فهرست‌نویسی دارند یا ترجیح می‌دهند از همان پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان همانند گذشته استفاده کنند.

با توجه به مسائل مطرح شده، پژوهش حاضر بر آن است که به بررسی تمایل کاربران کتابخانه ملی نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی (مشارکت در فهرست‌نویسی منابع کتابخانه ملی، به ویژه برچسب‌گذاری و اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی و نیز اعمال نقد و ارائه پیشنهاد در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان) به منظور پیاده‌سازی و اجرای فهرست‌نویسی اجتماعی در کتابخانه ملی ایران و مشارکت کاربران با هدف ایجاد کتابخانه ۲^۱ بپردازد. لذا می‌توان این‌گونه بیان داشت که هدف اصلی از انجام این پژوهش بررسی تمایل کاربران کتابخانه ملی ایران به منظور به کارگیری خرد جمعی و پویایی در فهرست‌نویسی جهت پیاده‌سازی فهرست‌نویسی اجتماعی پویا در اپک کتابخانه ملی ایران است.

بنابر آنچه گفته شد پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به پرسش‌های زیر جهت بررسی تمایل کاربران

کتابخانه ملی ایران نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی است:

پرسش اول: کاربران کتابخانه ملی ایران بیشتر با استفاده از کدام فیلد جستجو در پیشینه‌های

فهرست‌نویسی کتاب مورد نظر خود را جستجو می‌کنند؟

پرسش دوم: موضوعات مندرج در پیشینه‌های فهرست نویسی بانک کتاب‌شناختی کتابخانه ملی ایران

به چه میزان به کاربران کتابخانه ملی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک می‌کند؟

پرسش سوم: کاربران کتابخانه ملی ایران، بیشتر از کدام وبگاه‌های خارجی با قابلیت فهرست‌نویسی

اجتماعی استفاده می‌کنند؟

پرسش چهارم: آیا کاربران کتابخانه ملی ایران تمایل دارند در فهرست‌نویسی منابع در کتابخانه ملی و

به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی مشارکت کنند؟

پرسش پنجم: آیا کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در نقد و اعمال نظر و پیشنهاد در مورد پیشینه‌های

فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان مشارکت کنند؟

پرسش ششم: آیا کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در بخشی با عنوان «کتابخانه من» منابع مورد

علاقه خود را ذخیره کنند؟

پرسش هفتم: فهرست‌نویسی اجتماعی و مشارکت کاربران در اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی به چه

میزان در بهبود نتایج بازیابی به کاربران در یافتن منبع مورد نظرشان کمک خواهد کرد؟

برای پاسخ به پرسش‌های مطرح شده در این پژوهش فرضیاتی به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

▪ بیش از نیمی از کاربران در یافتن منبع مورد نظر خود کلیدواژه‌های موضوعی مندرج توسط

فهرست‌نویسان در پیشینه‌های فهرست‌نویسی را سودمند می‌دانند.

▪ بیش از نیمی از کاربران کتابخانه ملی به فهرست‌نویسی اجتماعی تمایل دارند.

روش‌شناسی پژوهش

روش انتخاب‌شده در این پژوهش با توجه به معیارهای متفاوتی صورت پذیرفته است. این پژوهش بر

اساس معیار هدف در گروه پژوهش‌های کاربردی، بر اساس معیار زمان گردآوری داده‌ها در گروه پژوهش‌های

پیمایشی، بر اساس معیار ماهیت داده‌ها و مبنای پژوهش یک پژوهش کمی، بر اساس معیار خصوصیات

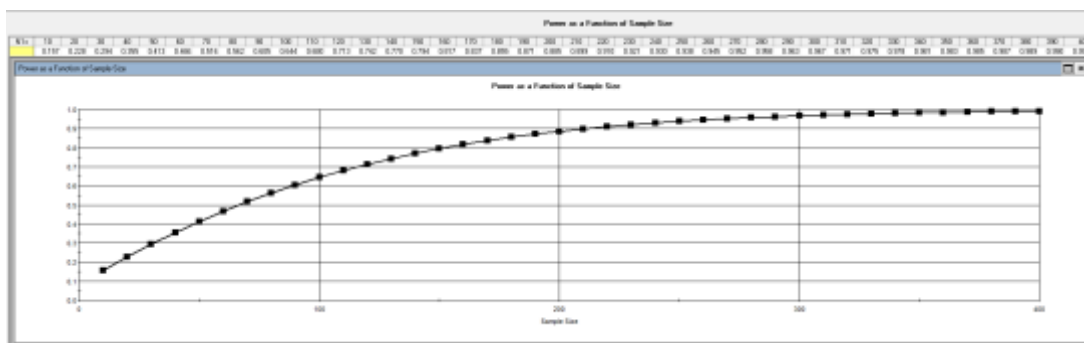
موضوع یا مسئله پژوهش یک پژوهش همبستگی یا همخوانی، بر اساس معیار انواع تحقیقات بر اساس نوع

داده یک پژوهش با داده‌های دست‌اول، بر اساس معیار روش جمع‌آوری اطلاعات یک پژوهش میدانی با

استفاده از تکنیک پرسشنامه و بر اساس معیار میزان ژرفایی یک پژوهش پهنانگر است. اصلی‌ترین ابزار

گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه محقق‌ساخته می‌باشد. طیف مورد استفاده در پرسشنامه این

پژوهش طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات پرسشنامه‌ای این پژوهش با نرم‌افزار آماری اسپ‌اس‌اس^۱ صورت پذیرفته است. همچنین، برای تعیین حجم نمونه از نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس سمپل پاور^۲ استفاده شده است. جهت سنجش روایی پرسشنامه با چندتن از متخصصان حوزه سازماندهی اطلاعات مشورت به عمل آمد و تغییرات مدنظر آن‌ها در پرسشنامه اعمال شد. پایایی ابزار پژوهش نیز بر اساس آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه این پژوهش (۰/۷۵) به تأیید رسیده است. جامعه آماری این پژوهش کاربران کتابخانه ملی ایران است. حجم نمونه در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس سمپل پاور برابر با ۱۵۳ نفر و شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری در دسترس است که پرسشنامه به صورت الکترونیکی و از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی (لینکداین^۳، واتس‌آپ^۴ و غیره) میان گروه‌های کاربران کتابخانه ملی توزیع شد. پیش‌فرض‌های مطرح‌شده در فرضیه‌های نسبتی (درصدی) بدین شرح است: ۱. احتمال خطای نوع اول حداکثر ۱۰ درصد باشد. (مقدار آلفا) ۲. احتمال خطای نوع دوم حداکثر ۲۰ درصد باشد. (مقدار بتا) ۳. نسبت افراد موافق و همسو با متغیرهای پژوهش بر مبنای فرضیه صفر برابر با ۵۰ درصد باشد. ۴. سطح اطمینان در این پژوهش برابر با ۹۵ درصد است. ۵. حجم نمونه به اندازه‌ای باشد که تفاوت حداقل ۱۰ درصد نسبت به ۵۰ درصد را در جامعه آماری به درستی تشخیص دهیم. با توجه به موارد ذکرشده فوق حجم نمونه برای این پژوهش برابر با ۱۵۳ نفر گزارش شده است. بدین معنی که پژوهشگر می‌تواند با حجم نمونه ۱۵۳ نفری این پژوهش را انجام داده و نتایج را به جامعه آماری تعمیم دهد (تصویر ۱).

تصویر ۱. نمودار برآورد حجم نمونه SPSS SAMPLE POWER

1. SPSS
2. SPSS SAMPLE POWER
3. LinkedIn
4. WhatsApp

یافته‌های پژوهش

توزیع فراوانی جنسیت پاسخگویان در این پژوهش حاکی از آنست که ۳۵,۹ درصد از پاسخگویان در این پژوهش مرد و ۶۴,۱ درصد زن بوده‌اند. توزیع فراوانی مقطع تحصیلی پاسخگویان در این پژوهش حاکی از آنست که ۷,۲ درصد از پاسخگویان در این پژوهش دارای میزان تحصیلات کارشناسی و ۵۵,۶ درصد نیز دارای میزان تحصیلات کارشناسی ارشد و ۳۷,۳ درصد نیز میزان تحصیلات خود را دکترا گزارش نموده‌اند.

یافته‌های مرتبط با پرسش اول پژوهش:

کاربران کتابخانه ملی ایران بیشتر با استفاده از کدام فیلد جستجو در پیشینه‌های فهرست‌نویسی کتاب

مورد نظر خود را جستجو می‌کنند؟

جدول ۱. توزیع فراوانی فیلدهای جستجوی مورد استفاده کاربران به منظور یافتن کتاب مدنظرشان در پیشینه‌های

فهرست‌نویسی کتابخانه ملی ایران

فیلدهای جستجو	فراوانی	درصد
عنوان	۲۹	۱۹
نویسنده	۴	۲,۶
ناشر	۹	۵,۹
موضوع	۶۱	۳۹,۹
جستجوی ترکیبی	۵۰	۳۲,۷
جمع	۱۵۳	۱۰۰

مطابق جدول فوق، توزیع فراوانی فیلدهای جستجو در این پژوهش حاکی از آن است که بیشترین درصد کاربران از طریق فیلد موضوع و سپس به ترتیب از طریق جستجوی ترکیبی و عنوان و درصد کمی از آن‌ها نیز از طریق فیلد ناشر و نویسنده در پیشینه‌های فهرست‌نویسی به جستجوی کتاب مورد نظر خود پرداخته‌اند.

یافته‌های مرتبط با پرسش دوم پژوهش:

موضوعات مندرج در پیشینه‌های فهرست‌نویسی بانک کتاب‌شناختی کتابخانه ملی ایران به چه میزان به

کاربران کتابخانه ملی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک می‌کند؟

جدول ۲. نتیجه آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای سنجش میزان مفید بودن موضوعات مندرج در پیشینه‌های فهرست‌نویسی کتابخانه ملی ایران در یافتن منبع مورد نظر کاربران

خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		متغیر
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	سودمندی موضوعات
۳۲,۷	۵۰	۲۴,۸	۳۸	۳۲,۷	۵۰	۳,۳	۵	۶,۵	۱۰	
انحراف معیار		میانگین		آماره‌های آزمون تی تک‌نمونه‌ای						
۱,۱۴		۳,۷۳								
۰,۷۳				تفاوت میانگین از حد متوسط جامعه (۳)						
۰,۰۰۰۱				سطح معناداری						

با توجه به نتایج حاصله از آزمون تی تک‌نمونه‌ای در این پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری نمود که میانگین اکتسابی متغیر سودمندی موضوعات با اختلاف ۰,۷۳ نمره بالاتر از حد متوسط جامعه (۳) و برابر با ۳,۷۳ با انحراف معیار ۱,۱۴ گزارش شده است. همچنین، مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰,۰۰۰۱ است و این مقدار با اطمینان ۰,۹۵ از سطح بحرانی و استاندارد ۰,۰۵ کوچکتر است و بیانگر آنست که میزان سودمندی موضوعات مندرج در پیشینه‌های فهرست‌نویسی بانک کتابشناختی کتابخانه ملی ایران بالاتر از حد متوسط (۳) و مطلوب بوده و به کاربران کتابخانه ملی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک می‌کند. بر این اساس فرضیه اول پژوهش نیز (بیش از نیمی از کاربران در یافتن منبع مورد نظر خود کلیدواژه‌های موضوعی مندرج توسط فهرست‌نویسان در پیشینه‌های فهرست‌نویسی را سودمند می‌دانند) تأیید می‌شود.

یافته‌های مرتبط با پرسش سوم پژوهش:

کاربران کتابخانه ملی ایران از کدام وبگاه‌های خارجی با قابلیت فهرست‌نویسی اجتماعی بیشتر استفاده

می‌کنند؟

جدول ۳. توزیع فراوانی استفاده کاربران کتابخانه ملی ایران از وبگاه‌های خارجی با قابلیت فهرست‌نویسی اجتماعی

وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی کاربران	فراوانی	درصد
www.del.cio.us.com	۹	۵,۹
www.citeulike.org	۹	۵,۹
www.librarything.com	۸۷	۵۶,۹
www.flicker.com	۲۲	۱۴,۴
www.connote.org	۵	۳,۳
www.furl.net	۲	۱,۳
هیچکدام	۱۹	۱۲,۴
جمع	۱۵۳	۱۰۰

توزیع فراوانی وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی مورد استفاده کاربران در این پژوهش حاکی از آنست که بیشترین درصد کاربران از وبگاه www.librarything.com و سایرین به ترتیب از وبگاه www.flicker.com، www.citeulike.org، www.del.cio.us.com و درصد اندکی نیز از www.connote.org و www.furl.net استفاده می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان داد که ۱۲,۴ درصد از کاربران از هیچ یک از وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی استفاده نمی‌کنند.

یافته‌های مرتبط با پرسش چهارم پژوهش:

آیا کاربران کتابخانه ملی ایران تمایل دارند در فهرست‌نویسی منابع در کتابخانه ملی و به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی مشارکت کنند؟

جدول ۴. نتیجه آزمون کی دو تک نمونه‌ای جهت ارزیابی تمایل کاربران کتابخانه ملی ایران به مشارکت در فهرست‌نویسی و اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی

متغیر		بله		خیر	
تمایل کاربران به اختصاص کلیدواژه در پیشینه‌های فهرست‌نویسی	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
	۱۲۵	۸۱,۷	۲۸	۱۸,۳	
آزمون کی دو تک نمونه‌ای جهت ارزیابی پرسش چهارم پژوهش					
پراکندگی پاسخ‌ها	فراوانی مشاهده شده	مقدار کای اسکوار	درجه آزادی	سطح معناداری	
	۲۸	۶۱,۴۹	۱	۰,۰۰۰۱	
طیف مخالف (p)	۱۲۵				
طیف موافق (q)					

توزیع فراوانی تمایل کاربران به اختصاص کلیدواژه در پیشینه‌های فهرست‌نویسی در این پژوهش حاکی از آنست که بیشتر کاربران به اختصاص کلیدواژه در پیشینه‌های فهرست‌نویسی تمایل داشته و تنها درصد اندکی مخالفت خود را ابراز نموده‌اند. با توجه به نتایج آزمون کی دو تک نمونه‌ای چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰,۰۰۰۱ است و این مقدار با اطمینان ۰,۹۵ از سطح بحرانی و استاندارد ۰,۰۵ کوچکتر است پس پرسش فوق تأیید می‌شود و می‌توان استنباط نمود که کاربران کتابخانه ملی ایران تمایل دارند در فهرست‌نویسی منابع در کتابخانه ملی و به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی در پیشینه‌های فهرست‌نویسی مشارکت کنند و بر این اساس فرضیه دوم پژوهش (بیش از نیمی از کاربران کتابخانه ملی به فهرست‌نویسی اجتماعی تمایل دارند) نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد.

یافته‌های مرتبط با پرسش پنجم پژوهش:

آیا کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در نقد و اعمال نظر و پیشنهاد در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان مشارکت کنند؟

جدول ۵. نتیجه آزمون کی دو تک‌نمونه‌ای جهت ارزیابی تمایل کاربران کتابخانه ملی ایران به مشارکت در نقد و

اعمال نظر در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان

متغیر		بله		خیر	
تمایل کاربران به ارایه نقد و نظر در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
		۱۲۷	۸۳	۲۶	۱۷
آزمون کی دو تک‌نمونه‌ای جهت ارزیابی پرسش چهارم پژوهش					
پراکندگی پاسخ‌ها	فراوانی مشاهده شده	مقدار کای‌اسکوار	درجه آزادی	سطح معناداری	
طیف مخالف (P)	۱۷	۶۶٫۶۷	۱	۰٫۰۰۰۱	
طیف موافق (Q)	۱۲۷				

توزیع فراوانی تمایل کاربران به اختصاص کلیدواژه در پیشینه‌های فهرست‌نویسی در این پژوهش حاکی از آنست که درصد بالایی از کاربران به ارایه نقد و نظر در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان تمایل داشته و تنها درصد اندکی مخالفت خود را ابراز نموده‌اند. با توجه به نتایج آزمون کی دو تک‌نمونه‌ای چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰٫۰۰۰۱ است و این مقدار با اطمینان ۰٫۹۵ از سطح بحرانی و استاندارد ۰٫۰۵ کوچکتر است پس می‌توان استنباط نمود که کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در نقد و اعمال نظر و پیشنهاد در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان مشارکت کنند.

یافته‌های مرتبط با پرسش ششم پژوهش:

آیا کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در بخشی با عنوان «کتابخانه من» منابع مورد علاقه خود را ذخیره

کنند؟

جدول ۶. نتیجه آزمون کی دو تک‌نمونه‌ای جهت ارزیابی تمایل کاربران کتابخانه ملی ایران به ذخیره منابع مورد علاقه

خود در بخش «کتابخانه من»

متغیر		بله		خیر	
تمایل کاربران برای اختصاص بخشی با عنوان «کتابخانه من» به هر یک از آن‌ها		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
		۱۳۶	۸۸٫۹	۱۷	۱۱٫۱
آزمون کی دو تک‌نمونه‌ای جهت ارزیابی پرسش چهارم پژوهش					
پراکندگی پاسخ‌ها	فراوانی مشاهده شده	مقدار کای‌اسکوار	درجه آزادی	سطح معناداری	
طیف مخالف (P)	۱۷	۹۲٫۵۵	۱	۰٫۰۰۰۱	
طیف موافق (Q)	۱۲۷				

توزیع فراوانی تمایل کاربران به اختصاص کلیدواژه در پیشینه‌های فهرست‌نویسی در این پژوهش حاکی از آنست که درصد بالایی از کاربران به اختصاص بخشی با عنوان «کتابخانه من» به هر یک از آن‌ها تمایل داشته و تنها درصد اندکی مخالفت خود را ابراز نموده‌اند. با توجه به نتایج آزمون کی‌دو تک‌نمونه‌ای چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰,۰۰۰۱ است و این مقدار با اطمینان ۰,۹۵ از سطح بحرانی و استاندارد ۰,۰۵ کوچک‌تر است پس می‌توان استنباط نمود که کاربران کتابخانه ملی تمایل دارند در بخشی با عنوان «کتابخانه من» منابع مورد علاقه خود را ذخیره کنند.

یافته‌های مرتبط با پرسش هفتم پژوهش:

فهرست‌نویسی اجتماعی و مشارکت کاربران در اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی به چه میزان در بهبود نتایج بازیابی به کاربران در یافتن منبع مورد نظرشان کمک خواهد کرد؟

جدول ۷. نتیجه آزمون تی تک‌نمونه‌ای جهت ارزیابی میزان بهبود نتایج بازیابی و یافتن منبع مورد نظر به کمک

فهرست‌نویسی اجتماعی از دیدگاه کاربران کتابخانه ملی ایران

خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		متغیر
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۳,۵	۳۶	۵۱	۷۸	۲۴,۲	۳۷	۱,۳	۲	**	**	میزان بهبود نتایج بازیابی به کمک فهرست‌نویسی اجتماعی از دیدگاه کاربران
انحراف معیار		میانگین		آماره‌های آزمون تی تک‌نمونه‌ای						
۰,۷۲		۳,۹۶		تفاوت میانگین از حد متوسط جامعه (۳)						
۰,۹۶		سطح معناداری								
۰,۰۰۰۱										

همان‌گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصله از آزمون تی تک‌نمونه‌ای در این پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری نمود که میانگین اکتسابی متغیر میزان بهبود نتایج بازیابی به کمک فهرست‌نویسی اجتماعی با اختلاف ۰,۹۶ نمره بالاتر از حد متوسط جامعه (۳) و برابر با ۳,۹۶ با انحراف معیار ۰,۷۲ گزارش شده است، همچنین مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰,۰۰۰۱ است و این مقدار با اطمینان ۰,۹۵ از سطح بحرانی و استاندارد ۰,۰۵ کوچک‌تر است و بیانگر آنست که میزان بهبود نتایج بازیابی به کمک فهرست‌نویسی اجتماعی بالاتر از حد متوسط (۳) و مطلوب بوده و به کاربران کتابخانه ملی در بهبود نتایج بازیابی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک خواهد کرد.

بحث و نتیجه‌گیری

فهرست‌نویسی اجتماعی به عنوان رویکردی نوین در امر سازماندهی منابع کتابخانه برای کاربران، منجر به ایجاد قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی (امکان مشارکت، اظهار نظر و یا ارائه پیشنهاد و نقد، امکان برچسب‌گذاری و اختصاص کلیدواژه‌هایی برای موضوع پیشینه‌ها، امکان شخصی‌سازی و ذخیره منابع مورد علاقه و پرکاربرد در بخش کتابخانه من) در فهرست کتابخانه‌ها شده است. بدین ترتیب فهرست کتابخانه‌ها به سوی مدل‌های تعاملی‌تر مبتنی بر وب ۲ سوق داده خواهد شد و از حالت یک‌طرفه خارج می‌شوند؛ چرا که فهرست‌نویسی اجتماعی امکان ارتباط دوسویه میان فهرست‌نویسان و کاربران را فراهم می‌سازد و به انعطاف‌پذیری بیشتر فهرست‌نویسی منجر خواهد شد. به طور کلی ترکیب نظام سنتی فهرست‌نویسی با رویکردهای نوین در حوزه سازماندهی موجب کاهش نقاط ضعف هر یک از نظام‌ها و بهره‌مندی کاربران از مزایای هر دو نظام خواهد شد.

نتایج حاصل از پرسش اول مطالعه حاضر مبنی بر استفاده بیشتر کاربران از شیوه جستجوی ترکیبی مندرج در جدول ۱ با نتایج بخشی از پژوهش مشتاق (۲۰۱۲) همخوانی دارد. نتایج حاصل از پرسش دوم مطالعه حاضر که حاکی از رضایت بالای کاربران کتابخانه ملی از موضوعات منتخب فهرست‌نویسان در پیشینه‌های فهرست‌نویسی است، با این بخش از پژوهش اد و جاگبرو (۲۰۰۰) که نتیجه گرفتند که بیش از ۸۰ درصد موضوعات فهرست‌ها در بازیابی موثر واقع شده‌اند، همسو است. مطابق نتایج حاصل از پرسش سوم مطالعه حاضر، بیشتر کاربران کتابخانه ملی ایران از وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی لایبرری ینگ و فلیکر استفاده می‌کنند؛ نتایج این بخش از پژوهش با مطالعه نورهیداواتی، هانوم و ظهوریان فولادی (۲۰۱۳) همسو نیست؛ زیرا در نتایج مطالعه مذکور بیشتر کاربران از وبگاه سایت یو لایک استفاده می‌کنند.

نتایج مطالعه حاضر بر اساس پرسش‌های چهارم، پنجم و ششم مندرج در جدول‌های ۴، ۵ و ۶ نشان می‌دهد که کاربران کتابخانه ملی ایران تمایل دارند در فهرست‌نویسی منابع در کتابخانه ملی و به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی و برچسب‌گذاری و نیز نقد و اعمال نظر و پیشنهاد در پیشینه‌های فهرست‌نویسی مشارکت کنند. همچنین، به داشتن بخشی با عنوان «کتابخانه من» جهت شخصی‌سازی تمایل دارند. نتایج این بخش پژوهش با مطالعه کوی و جوی (۲۰۱۵) همسو است، زیرا آن‌ها نتیجه گرفتند که فهرست‌نویسی اجتماعی و افزایش کیفیت پیشینه‌ها به تمایل کاربران برای تداوم استفاده آن‌ها از اپک کتابخانه‌های اجتماعی منجر می‌شود. همچنین نتایج این بخش از پژوهش با مطالعه موقری و دیگران (۲۰۲۲) همسو است. آن‌ها نتیجه گرفتند طراحان اپک کتابخانه‌ها و مدیران کتابخانه‌ها می‌بایست نحوه تعامل کاربران را با اپک کتابخانه و حرکت به سوی اپک ۲ را افزایش دهند، زیرا میان نگرش مثبت کاربران با میزان استفاده

آن‌ها از اپک رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، در پژوهش حسنی، موسوی‌چلک، شریف‌مقدم و سلامی (۱۳۹۸) که نتیجه گرفتند مطابق نظر فهرست‌نویسان، افزودن ویژگی‌هایی از فهرست‌نویسی اجتماعی به فهرست کتابخانه برای کتابخانه مفید است، نیز با نتایج پژوهش حاضر همسو است.

نتایج پرسش هفتم، مندرج در جدول ۸ نشان می‌دهد که مطابق نظر کاربران کتابخانه ملی، بهبود نتایج بازیابی به کمک فهرست‌نویسی اجتماعی بالاتر از حد متوسط (۳) و مطلوب بوده و به کاربران در بهبود نتایج بازیابی در یافتن منبع مورد نظرشان کمک خواهد کرد. نتایج این بخش از پژوهش با مطالعه احمد، مشتاق و ایمران (۲۰۱۲) که به مطالعه تطبیقی استراتژی‌های جستجو میان کاربران اپک چندین کتابخانه پرداخته و نتیجه‌گیری کردند که حرکت به سوی اپک ۲، تا حد زیادی باعث افزایش رضایت کاربر در نظام جستجو و بازیابی کتابخانه شده است، مطابقت دارد.

در نتایج مطالعه مک‌فدن و ویدن‌بئر (۲۰۱۰) کاربران مشتاقانه از به کارگیری برچسب‌گذاری اجتماعی در اپک کتابخانه استقبال کردند که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد.

باید به این نکته توجه داشت که اپک‌ها نباید به صورت یک ماتریس پیچیده برای کاربران باشند؛ بر این اساس کاربرپسندی و انعطاف‌پذیری آن‌ها در گرو مشارکت کاربران است. فهرست‌نویسی اجتماعی با تلفیق فراداده‌های کاربران و فهرست‌نویسان، منجر به پویایی بیشتر ارائه خدمات در کتابخانه خواهد شد و ارتباط میان کاربران و متخصصان علم اطلاعات بیش از پیش افزایش خواهد یافت. به عبارت دیگر، فهرست‌نویسی اجتماعی اپک کتابخانه‌ها را از حالت ایستایی به پویایی رسانده و موجب کاربرپسندی و کاربرمحوری بیشتر اپک کتابخانه‌ها و رسیدن به اپک ۲ خواهد شد. بنابراین می‌توان گفت یکی از ملزومات اساسی برای کتابخانه‌های اجتماعی یا کتابخانه‌های ۲، فهرست‌نویسی اجتماعی است.

در این میان، فهرست‌نویسان به مثابه معمارانی هستند که بنیان‌های اصلی پیشینه‌های فهرست‌نویسی را بنا می‌کنند و کاربران با ارائه پیشنهادات و انتقادات خود می‌توانند به ارتقای هرچه بهتر پیشینه‌های فهرست‌نویسی یاری رسانند. بر این اساس، ترکیب جنبه‌هایی از شبکه‌های اجتماعی با فهرست‌نویسی سنتی برای رسیدن به اهداف اپک تعاملی یا اپک ۲، رضایت کاربران و بهبود نتایج بازیابی را به همراه خواهد داشت. از آنجایی که کتابخانه ملی ایران به عنوان کتابخانه مادر و مرجع سایر کتابخانه‌ها مطرح است و بسیاری از کتابخانه‌های ایران از پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان آن استفاده می‌کنند، طراحی و اجرای فهرست‌نویسی اجتماعی در اپک کتابخانه ملی ایران امکان تعامل بیشتر با کاربران را فراهم می‌سازد. در بخش تحلیلی یک پیشینه به ویژه اختصاص موضوع به منابع، از آنجایی که مسلماً فهرست‌نویسان در همه حوزه‌های موضوعی تخصص ندارند و امکان استفاده از نظر متخصصان موضوعی در اختصاص دادن

سرعنوان‌های موضوعی به پیشینه‌های فهرست‌نویسی وجود ندارد. بنابراین، احتمال خطا در موضوع اختصاص داده شده توسط آن‌ها به ویژه در منابع تخصصی وجود دارد. همچنین، در بخش توصیفی یک پیشینه فهرست به دلیل خطاهای احتمالی سهوی فهرست‌نویسان در فرایند ورود اطلاعات، مستندسازی و غیره نیاز به مشارکت و بهره‌مندی از خرد جمعی نمایان است؛ زیرا با استفاده از خرد جمعی خطاهای احتمالی کاهش خواهد یافت. به این دلیل نیز که فهرست‌نویسان کمتر عادت دارند به کار مشترک بپردازند و نیز ممکن است از نشان دادن کار خود پیش از انتشار به دیگر فهرست‌نویسان و متخصصان این حوزه ابا داشته باشند، موارد احتمالی خطا فرصت اصلاح نمی‌یابند. در این راستا برای بهبود کیفیت پیشینه‌های فهرست‌نویسی به ویژه اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی به منابع تخصصی، مشارکت کاربران با استفاده از رویکرد فهرست‌نویسی اجتماعی تا حد زیادی می‌تواند مفید واقع شود. از طرف دیگر، بسیاری از کلیدواژه‌های موضوعی مندرج در پیشینه‌های فهرست‌نویسی که بر اساس نظام سرعنوان‌های موضوعی لحاظ می‌شوند با کلیدواژه‌های موضوعی مورد نظر کاربران مطابقت ندارند. از آنجایی که نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد، بیشتر کاربران از طریق فیلد موضوع به جستجوی منبع مورد نظرشان می‌پردازند، بنابراین انتخاب کلیدواژه‌های موضوعی مناسب توسط فهرست‌نویسان کتابخانه ملی نقش بسیار مهمی در یافتن منبع مورد نظر کاربران خواهد داشت. همچنین، نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد، بیش از نیمی از کاربران به اختصاص کلیدواژه از طریق برچسب‌گذاری در پیشینه‌های فهرست‌نویسی و نیز آرایه نقد و نظر در مورد پیشینه‌های فهرست‌نویسی شده توسط فهرست‌نویسان تمایل دارند. لذا با توجه به موارد ذکر شده در بالا، طراحی و پیاده‌سازی «فهرست‌نویسی اجتماعی پویا» در اپک کتابخانه ملی ایران ضروری می‌نماید.

پیشنهاد‌های پژوهش

- پیشنهاد‌های زیر در راستای یافته‌ها و نتایج پژوهش حاضر مطرح شده است:
- افزودن ویژگی‌هایی از فهرست‌نویسی اجتماعی مانند برچسب‌زنی، ستاره‌دهی، مشارکت در اختصاص کلیدواژه‌های موضوعی، امکان شخصی‌سازی و ذخیره منابع مورد علاقه و پرکاربرد هر کاربر در بخشی به نام «کتابخانه من»، مطابق وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی پربازدید و موفق جهان به منظور ارتقای اپک کتابخانه‌های عمومی کشور به اپک ۲ با هدف جذب کاربران و مشارکت آن‌ها در فهرست‌نویسی.
- الگوبرداری از وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی پربازدید و موفق جهان به منظور بومی‌سازی و اجرا در کتابخانه‌های عمومی داخل کشور.

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای آشنایی کاربران با مزایای فهرست‌نویسی اجتماعی و نحوه استفاده آن‌ها از قابلیت‌های فهرست‌نویسی اجتماعی و نیز آشنایی با وبگاه‌های فهرست‌نویسی اجتماعی مطرح جهان.

- ارتقای نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای کشور جهت هماهنگ شدن با پیاده‌سازی و اجرای قابلیت‌های فهرست‌نویسی اجتماعی.

سپاسگزاری

بر خود لازم می‌دانم مراتب تشکر و قدردانی صمیمانه‌ام را از استاد ارجمند جناب آقای دکتر رضایی شریف‌آبادی به جهت ارائه نظرات و راهنمایی‌های ارزشمندشان اعلام نمایم. همچنین از تمام افرادی که در تکمیل پرسشنامه با اینجانب همکاری نموده‌اند، سپاسگزارم.

منابع

حسینی، محمدرضا؛ موسوی چلک، افشین؛ شریف مقدم، هادی؛ سلامی، مریم (۱۳۹۸). فهرست‌نویسی اجتماعی آری یا نه؟ یک مرور نظام‌مند. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۴(۸۸)، ۱۰۱-۱۱۸.

حسینی، محمدرضا؛ موسوی چلک، افشین؛ شریف مقدم، هادی؛ سلامی، مریم (۱۳۹۸). نگرش فهرست‌نویسان ایرانی نسبت به فهرست‌نویسی اجتماعی (۱۳۹۸). *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۰(۱)، ۱۵۵-۱۳۶.

References

- Adler, M. (2009). Transcending library catalogs: A comparative study of controlled terms in Library of Congress Subject Headings and user-generated tags in LibraryThing for transgender books. *Journal of web librarianship*, 3(4), 309-331.
- Ahmad, H., Mushtaq, M., & Imran, S. M. (2012). The Use of Search Strategies in OPAC: A Comparative Study of Central Library, IIT Delhi; PK Kelkar Library, IIT Kanpur and Allama Iqbal Library, Kashmir University. *International Research: Journal of Library and Information Science*, 2(2).
- Baek, J. W. (2015). A Comparative Study on the Library and Social Cataloging: Focusing on the Cataloging Rules. *Journal of the Korean BIBLIA Society for Library and Information Science*, 26(4), 221-244.
- Berget, G. (2022). The use and promotion of adapted books in Norwegian public libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 54(1), 108-120.
- Chang, H. C. (2009). Emotion barometer of reading: user interface design of a social cataloging website. In *CHI'09 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, 3371-3376.
- Chen, S. (2011). Can blogging help cataloging? *Library Resources & Technical Services*, 53(4), 251-260.

- Choi, N., & Joo, S. (2016). Booklovers' world: an examination of factors affecting continued usage of social cataloging sites. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(12), 3022-3035.
- Hassani, M., Mousavi Chelak, A., Sharif Moghaddam, H., & Salami, M. (2019). Social cataloging yes or no? A systemaic review. *Library and information science*, 4(88), 101-118 (in persian).
- Hassani, M., Mousavi Chelak, A., Sharif Moghaddam, H., & Salami, M. (2019). Iranian cataloger's attitudes toward social cataloging. *National studies on Librarianship and information organization*, 30(1), 136-155 (in persian).
- Haider, S. (2022). Library Cataloging, Classification, and Metadata Research: A Bibliography of Doctoral Dissertations - A Supplement, 2021. *Cataloging & Classification Quarterly*, 1-6.
- Heymann, P., & Garcia-Molina, H. (2009). Contrasting controlled vocabulary and tagging: Do experts choose the right names to label the wrong things? In *Proceedings of the Second ACM International Conference on Web Search and Data Mining (WSDM)*, February 09 - 12, 1-4. New York: ACM.
- Hider, P., Steele, G., & Smeaton, A. (2021). Disciplinary Differences in Social Cataloging: A Comparison of LibraryThing Tagging of Works in Literature, History and Business. *Technical Services Quarterly*, 38(4), 367-376.
- Hider, P., & Steele, G. (2021). LibraryThing and Literary Works Revisited: Are Social and Library Cataloging Just as Complementary as they were a Decade Ago? *Library Resources & Technical Services*, 65(3), 113.
- Hvass, A. (2008). Cataloguing with LibraryThing: as easy as 1, 2, 3!. *Library Hi Tech News*.
- Jeffries, S. (2008). Social cataloging tools: a comparison and application for librarians, *Library Hi Tech News*, 25(10), 1-4.
- Jetty, S., Anbu, K. J. P., Jain, P. K., & Hopkinson, A. (2011). Towards the next generation of online library catalogues. In *international conference of Asian special libraries*, Tokyo. available at: <https://eprints.mdx.ac.uk/7964/>.
- Lim, H., & Kim, H. J. (2017). Item recommendation using tag emotion in social cataloging services. *Expert Systems with Applications*, 89, 179-187.
- McFadden, S., & Venker Weidenbenner, J. (2010). Collaborative tagging: traditional cataloging meets the "wisdom of crowds". *The Serials Librarian*, 58(1-4), 55-60.
- Miksa, S. (2013). Social Cataloging; Social Cataloger, New Directions in Information Organization. *Library and Information Science*, 7, Emerald Group Publishing Limited, Bingley, 91-106.
- Mohammadbeigi, F., Zarei, A., & Isfandyari-Moghaddam, A. (2018). Identifying the Components of International Social Cataloging Sites in users and experts' perspective. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*.
- Mugheri, S., Rahoo, L. A., Asif, M., & Sahito, Z. H. (2022). Web OPAC services and barriers users' face while searching information in public and private sector university libraries in Pakistan. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*.

- Noorhidawati, A., Hanum, N. F., & Zohoorian-Fooladi, N. (2013). Social Tagging in a Scholarly Digital Library Environment: Users' Perspectives. *Information Research: An International Electronic Journal*, 18(3), 3.
- Noruzi, A. (2018). *Social library and Social catalog*. Retrieved August 17.
- Pirmann, C. (2012). Tags in the catalogue: insights from a usability study of librarything for libraries. *Library trends*, 61(1), 234-247.
- Razikin, K., Goh, D. H. L., Chua, A. Y., & Lee, C. S. (2008). Can social tags help you find what you want? In *International Conference on Theory and Practice of Digital Libraries*. 50-61, Springer, Berlin, Heidelberg.
- Richards, A., & Sen, B. (2013). An investigation into the viability of LibraryThing for promotional and user engagement purposes in libraries. *Library Hi Tech*.
- Spiteri, L. F. (2009). The impact of social cataloging sites on the construction of bibliographic records in the public library catalog. *Cataloging & Classification Quarterly*, 47(1), 52-73.
- Syn, S. Y., & Spring, M. B. (2013). Finding subject terms for classificatory metadata from user-generated social tags. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 64(5), 964-980.
- Vaidya, P., & Harinarayan, N. S. (2016). The comparative and analytical study of LibraryThing tags with Library of Congress Subject Headings. *KO KNOWLEDGE ORGANIZATION*, 43(1), 35-43.
- Voorbij, H. (2012). *The value of LibraryThing tags for academic libraries*. Online information review.
- Thomas, M., Caudle, D. M., & Schmitz, C. (2010). Trashy tags: problematic tags in LibraryThing. *New Library World*.
- Westcott, J., Chappell, A., & Lebel, C. (2009). LibraryThing for libraries at Claremont. *Library Hi Tech*.
- Xia, X., Zhang, S., & Li, X. (2010). A personalized recommendation model based on social tags. In *2010 2nd International Workshop on Database Technology and Applications*, 1-5. IEEE.